

Litvinska pristala na vse zahteve poljske vlade

Odpovedala se je Vilni in obljubila obnovitev diplomatskih in trgovinskih odnošajev, ko je Poljska v svojem ultimatu zapretila za vojno. Veliko število ljudi ranjenih v protizidovskih izgredih v Varšavi

Varšava, Poljska, 20. marca. Litvinska ni samo pristala na vse zahteve glede obnovitve diplomatskih in trgovinskih odnošajev, katere ji je Poljska predložila v svojem ultimatu, temveč se je tudi odpovedala Vilni, svojemu bivšemu glavnemu mestu, katerega je poljska oborožena sila okupirala 9. oktobra 1920. Poleg tega mesta je poljska oborožena sila takrat zasedla tudi velik kos litvinskega teritorija.

Poljska je v svojem ultimatu zahtevala popolno kapitulacijo in Litvinska se je morala ukloniti, ko je Poljska poslala armada 100,000 mož na mejo. Ta je bila pripravljena na invazijo litvinskega ozemlja, ako bi se Litvinska uprla zahtevam.

V Varšavi so nahujskane mane pozdravile zmago s protizidovskimi izgredi, v katerih sta bili dve osebi ubiti in čez sto ranjenih. Drhal je navalila na židovske trgovine, razbijala šipe v knjnih in opremo.

Predsednik Ignac Moscicki je obsodil protizidovske demonstracije in zapretil z uveljavljanjem drastičnih ukrepov, da vzdrži disciplino. V svojem govoru, ki ga je imel potem, ko je Litvinska naznanila, da bo pristala na vse zahteve, je izjavil, da bo ščitil neodvisnost te države. "Poljska ne mara ponižati litvinskega naroda," je rekel predsednik. To zagotovilo je potem ponovil polkovnik Josef Beck, poljski zunanji minister.

Kovno, Litvinska, 20. marca. — Litvinska se je uklonila pod pritiskom poljske oborožene sile, priduži bajonetov, ki je zrasel ob njeni meji. Litvinski parlament, ki se je sestaval iz izrednem zasedanju, je bil informiran po članih vlade, da ni drugega izhoda. "Sila je na strani Poljske," je izjavil Jakubas Stanisaukis v imenu litvinskega premierja. "Moč ni pravica, toda v okolnosti, kakršne so, moramo ugoditi zahtevam poljske vlade."

Litvinska je upala, da ji bo Sovjetska Rusija priskočila na pomoč v krizi, toda upanje je bilo na vodi, ko je Moskva zavrnela apel. Poročila, ki so bila objavljena v Rigi in Helsinkforsu, da je Rusija očistila svoje straže ob svoji zapadni meji zaradi konflikta med Litvinsko in Poljsko, so sovjetske avtoritete zanikale.

Japonska preklicuje mednarodni pakt
Tokio, 19. marca. — Zunanji minister Koki Hirota je sinoči naznanil v parlamentu, da bo Japonska vlada preklicala pakt, ki ga je sklenila s osmimi drugimi državami. Ta govori o integralnosti kitajskega ozemlja in odprtosti vratih, a je bil to po izjavi japonskega zunanjega ministra po imenu Hirota je dejal, da Japonska ni prej preklicala pakta zaradi tega, ker se ni pojavila prilika za tako akcijo.

Zadnje vesti

WASHINGTON. — Ameriška vlada je odklonila apel španske ljudske vlade za orožje in streliške.

LONDON. — Daily Herald je prejel vest z Dunaja, da je bilo večer tamkaj na tisoče antinacijev aretiranih. Okrog 70 oseb je izvršilo samomor v zadnjih treh dneh, med temi tudi bivši Dollfusov minister Neustadter-Stuerner.

PRAGA. — Hitler zahteva, da Čehoslovakija zavrne pakt s Sovjetsko unijo.

VARŠAVA. — Čez 2000 Poljakov je večer zahtevalo v demonstracijah aneksijo Litve; 200 aretiranih, ko so pretepali Jude.

NEW YORK. — Šestdeset protestantovskih škofov je naslovlilo apel na katoliške škofo v Združenih državah, naj vplivajo na Franka, da preneha s pobijanjem civilistov v španskih mestih.

MOSKVA. — Tajnica moskovskega urada ameriškega lista New York Times je bila aretirana.

Venti iz Clevelanda
Cleveland. — Margaretta Jare je te dni padla na uličnem hodniku in si močno poškodovala nogo. Odpeljali so jo v bolnišnico. — Dne 17. t. m. je umrl Jos. Zgajnar, star 75 let in doma iz Grabna pri Sv. Gregorju na Doljenjskem. Tu je živel 44 let in zapuščal ženo ter šest odraslih otrok.

Čikaške novice
Chicago. — Jože Zupančič, ki je uposlen v tiskarni SNPJ in se precej suče okoli form Prosvete in Mladinskega lista, je zadnje dni dobil hčerko Arlene. Inšurenčni agenti roke proč! Jožetova hčerka je že članica mladinskega oddelka SNPJ.

Mehika zasegla lastnino oljnih družb
Mexico City, 19. marca. — Mehika vlada je na podlagi dekreta, ki ga je izdal predsednik Lázaro Cardenas, konfiscirala lastnino ameriških in angleških oljnih kompanij. Istočasno je bilo naznanjeno, da je American Smeltig & Refining Co., ki ima velike čistišnice olja in srebra v Monterreyju, ustavila obrat za nedoločen čas.

Zasega lastnino oljnih kompanij
Zasega vrednost znaša čez \$400,000,000, je bila odrejena po dolgi borbi med temi kompanijami in organizacijami oljnih delavcev. Te so šle v boj za zvišanje meze, kompanije pa so se uprle. V konflikt je zdaj posegla vlada in odredila konfiskacijo.

Druga vest se glasi, da je tudi Ford Motor Co., ki ima tovarno v glavnem mestu Mehike, ustavila obrat. V tej tovarni je bilo uposlenih več sto delavcev.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — John Lazar, član društva 47 SNPJ v Springfieldu, Ill., je v petek obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Milwaukeeve novice
Milwaukee. — Dne 17. marca je umrl John Bratanič, znani trgovec v W. Allisu. Vzela ga je pljučnica. Star je bil okrog 40 let in doma iz Ljubnega na Spodnjem Stajerskem. Zapuščal družino. — V bolnišnici Evangelical Deaconess (1821 W. Wisconsin Ave.) se že dva tedna nahaja Jennie Oblak, članica društva Venera 192 SNPJ, kjer je bila operirana.

Smrtna nesreča dečka
Sheboygan, Wis. — Štiriletni Richard Pungercar, slovenski deček, je pred nekaj dnevi izgubil življenje z dvema drugima dečkoma vred, ko so se vsi trije "vozili" na ploči ledu po reki. Ploča se je udrila in vsi trije so izgubili v mrzli vodi. Ko so jih potegnili na suho, so bili že mrtvi. Ponesrečeni deček je bil sin rojaka Jos. Pungercarja.

Rojak napaden in oropan
So. Chicago. — Jack Staudohar, trgovec s perutnino v tukajšnji naselbini, je bil pred nekaj dnevi napaden in oropan za precejšnjo vsoto denarja.

Nova 'čistka' v sovjetski Rusiji
Moskva, 19. marca. — Nacijska policija je aretirala več oseb, ki so širile vznemirljive govore. Govorile so namreč, da je Musolin dal južno Tirolsko, ki jo je Italija dobila po svetovni vojni od Avstrije, Nemčiji, in da je bilo več nemških vojakov ubitih, ko so vkorakali v Avstrijo.

Hermann Neubacker, novi nacijski župan Dunaja, je napovedal vojno židom in naznanil, da bo vladal z železno roko. Dalje je objubil gradnjo javnih del in odpravo brezposelnosti v tem letu.

Bivši justični minister aretiran
Moskva, 19. marca. — Nikolaj Vasiljevič Krilenko, bivši justični komisar, je bil večer aretiran na obtožbo sabotaže. Krilenko je bil odstavljen kot justični komisar 17. januarja. Takrat so mu očitali, da je kot justični komisar zanemarjal svoje dolžnosti, da se je bolj zanimal za plezanje po hribih in igranje šaha kakor za svojo službo.

Brezbožnik, uradno glasilo organizacije ruskih atelstov, poroča, da je bil metropolit (nadškof) ruske pravoslavne cerkve Teofan Tulijakov spoznan za krivega špionaže v prilogi neki tuji državi, obsojen v smrt in ustreljen. Poleg nadškofa je bilo ustreljenih več pravoslavnih popov zaradi sličnih zločinov.

Nemška armada požrla avstrijsko

Združitev oborožene sile izvršena
Berlin, 19. marca. — Spojitev nemške in avstrijske oborožene sile je bila izvršena, ko je nemški armadni štab naznanil inkorporiranje avstrijskega armadnega štaba. General Ludwig Beck, načelnik nemškega armadnega štaba, je dejal, da bodo slavne tradicije prejšnjega avstrijskega štaba še nadalje živele. "Delali bomo naprej, da izvršimo nalogo, katero sta nam poverila Hitler in vsememška nacijska stranka," je rekel Beck.

Nemčija je z aneksijo Avstrije dobila nove sosedne — Italijo, Ogrsko, Jugoslavijo in provinco Liechtenstein. To zahteva revizijo načrtov nemškega armadnega štaba. Nemška armada se je povečala za sedem vojaških divizij, ki so jo pogoltnila avstrijsko armado.

Dunaj, 19. marca. — Nacijska policija je aretirala več oseb, ki so širile vznemirljive govore. Govorile so namreč, da je Musolin dal južno Tirolsko, ki jo je Italija dobila po svetovni vojni od Avstrije, Nemčiji, in da je bilo več nemških vojakov ubitih, ko so vkorakali v Avstrijo.

Hermann Neubacker, novi nacijski župan Dunaja, je napovedal vojno židom in naznanil, da bo vladal z železno roko. Dalje je objubil gradnjo javnih del in odpravo brezposelnosti v tem letu.

Bivši justični minister aretiran
Moskva, 19. marca. — Nikolaj Vasiljevič Krilenko, bivši justični komisar, je bil večer aretiran na obtožbo sabotaže. Krilenko je bil odstavljen kot justični komisar 17. januarja. Takrat so mu očitali, da je kot justični komisar zanemarjal svoje dolžnosti, da se je bolj zanimal za plezanje po hribih in igranje šaha kakor za svojo službo.

Brezbožnik, uradno glasilo organizacije ruskih atelstov, poroča, da je bil metropolit (nadškof) ruske pravoslavne cerkve Teofan Tulijakov spoznan za krivega špionaže v prilogi neki tuji državi, obsojen v smrt in ustreljen. Poleg nadškofa je bilo ustreljenih več pravoslavnih popov zaradi sličnih zločinov.

Brezbožnik ne pove, ali so bili ti obsojeni v smrt na javni ali tajni obravnavi. Pravi le, da so bili vsi v zvezi s fašistično cerkveno organizacijo, ki je imela stike s trockisti.

Policija odkrila zaroto proti diktatorju Brazilije
Rio de Janeiro, Brazilija, 19. marca. — Policijske avtoritete so naznanile, da so odkrile in zatirale zaroto proti življenju diktatorja Vargasa. Policija je v zadnjih dneh uprizorila več navalov na skrivalske, v katerih so se nahajali člani zarotniškega krožka. Skoro vsi zarotniki so bili aretirani in policija je zasegla tudi velike zaloge orožja in municije.

HITLER POVELIČUJE NEMŠKO OBOROŽENO SILO

Nacijska Nemčija se ne boji nobenega sovražnika
MORILCI DOLLFUS-SA POČASČENI

Berlin, 19. marca. — Diktator Hitler je v svojem govoru ob otvoritvi parlamenta slovesno izjavil, da je Nemčija spet postala svetovna sila in kot taka bo ščitila nemške manjšine zunaj Nemčije. "Katera država na svetu bi tolerirala zatiranje svojih manjšin?" je vprašal Hitler in sam odgovoril na vprašanje. "Svet mora vedeti, da niso prazne besede, ko pravim, da Nemčija ne bo mirno gledala zatiranja milijonov Nemcev. Ona jih bo ščitila tudi z oboroženo silo, če bo treba. Nemčija je zedinjena in se ne boji nobenega sovražnika."

Poslanci so pozdravili Hitlerjev govor z viharjem odobravnjem. Med njimi so sedeli tudi reprezentantje nekdanjega močnega Avstrije, ki pa so bili sprejeti v parlamentu le kot delegatje nemške provinc. Med njimi sta bila dr. Arthur Seyss-Inquart, bivši avstrijski kancelar, ki pa je zdaj le governor nemške provinc, in Hubert Klausner, bivši član avstrijskega armadnega štaba. Oba sta nosila uniforme Schutzstaffela, Hitlerjeve osebne straže.

Hitler je govoril 38 minut. Dejal je, da je hvaležen Musolinu in Italijanskemu narodu, ki sta odobrila okupacijo Avstrije. Ponovno je zagotovil Musolinu vladati, da bo Brennerški prelaz tvoril mejo med Nemčijo in Italijo in da ne bo zahteval južne Tirole, kjer živi okrog 300,000 Nemcev, ki jo je dobila Italija po razsulu avstro-ogrske države.

"Schuschnigg je kršil dogovor, sklenjen v Berchtesgaden," je grmel Hitler. "Plebiscit, ki ga je razpisal, je bil obsojen v polom. Nemška oborožena sila je bila prisiljena vkorakati v Avstrijo, da jo reši pred sileno usodo kakor je zadela Španijo."

Dunaj, 19. marca. — Heinrich Himmler, načelnik nemške policije, je večer položil vence na grob dvajsetih nacistov, ki so sodelovali v puču 1. 1934 in ustrelili kancelarja Dollfusa. Vsi so bili na obravnavi obsojeni v smrt in obsojeni. Himmler je naznanil, da bo Nemčija proglasila morilce za junake. Njihova trupla bodo vzele iz grobov in jih položili v posebno grobnico, ki bo postala narodno svetilišče. Vsi morilci so bili heroji, pionirji Velike Nemčije, ki so žrtvovali svoja življenja za svoje ideale...

Nemci na Češkem dobijo avtonomijo

Vlada skuša pomiriti nacije
Praga, 19. marca. — Da bodo Nemci v Češkoslovaški dobili popolno avtonomijo, kaže zaključek, ki je bil sprejet na seji članov češkega kabineta. Ta se glasi, da bodo nemške distrikte upravljal Nemci.

S tem je češkoslovaška vlada ugodila nemški manjšini, ki je po Hitlerjevem razglasu, da bo ščitil vse Nemce zunaj Nemčije, postala še bolj glasna v zahtevi, da mora čez tri milijone Nemcev v Češkoslovaški dobiti samoupravo. Zadnji zaključek češkoslovaške vlade je sledil že prej izdani odredbi, ki je dovoljevala nemški manjšini proporcionalno število administracijskih pozicij.

Skupna akcija proti agresivnim državam

Rusija za sklicanje konference miroljubnih držav
Moskva, 19. marca. — Sovjetska Rusija je pozvala miroljubne države, naj skupno nastopijo proti agresivnim državam — Nemčiji, Italiji in Japonski — ter preprečijo novo svetovno klanje. Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, je za sklicanje konference miroljubnih držav, na kateri naj bi razpravljali o skupni akciji proti napadalnim državam. V razgovoru s poročevalci je dejal, da je mir vseh držav v nevarnosti zaradi dogodkov v centralni Evropi. Omenil je nacijsko okupacijo Avstrije, spor med Poljsko in Litvinsko in nevarnost nacijskega napada na Češkoslovaško.

Vojaska invazija Avstrije, uničenje politične, ekonomske in kulturne neodvisnosti avstrijskega ljudstva je novo svarilo, da je treba ustaviti fašistično agresivnost," je rekel Litvinov.

Komisar je dalje rekel, da bo naslovil apel tudi Ameriki, naj se pridruži diskuziji glede skupne akcije proti agresivnim državam. Treba je predvsem zaščititi Češkoslovaško pred agresivnostjo nacijske Nemčije. Litvinov je dejal, da so se prejšnje mednarodne konference izjalovile, ker so se teh konferenc udeležili tudi reprezentantje agresivnih držav. "Ali morete pričakovati, da bi napadalec razpravljal o akciji proti svoji agresivnosti?" je vprašal Litvinov. "Izkušnje ne dokazuje, da je bil glavni vzrok poloma mirovnih konferenc navičnost državnikov, ki so domnevali, da so agresivne države za utrditev svetovnega mira."

Francija jači svojo letalsko silo
Blumova vlada dobila zaupnico

Pariz, 19. marca. — Francoska zbornica je odobrila oborožitveni program, ki določa \$134,000,000 za gradnjo novih bojnih letal, zaeno pa je izrekla zaupnico Blumovi vladi s 369 proti 196 glasovom. Predno je zbornica dala zaupnico vladi, je manjšina odklonila Blumovo povabilo, naj sodeluje pri formiranju vlade narodne enotnosti, ki naj bi nasledila sedanjo vlado ljudske fronte.

Da je tudi opozicija za to, da Francija dobi vlado narodne enotnosti v tej kritični situaciji, je že namignila, toda ne mara, da bi bil na čelu take vlade Blum, ki je socialist. On je prej izjavil, da je pripravljen formirati tako vlado pod pogojem, da bodo socialisti in komunisti imeli večino v kabinetu. Pierre Flaudin, vodja manjšine, je odgovoril, da ta noče imeti pozicije v kabinetu, v katerem bi bili komunisti.

V svojem govoru, v katerem je Blum poudarjal potrebo, da Francija ojači svojo oboroženo silo, je dejal tudi, da je nacijska okupacija Avstrije pretresla Evropo. Zagotovil je zbornico, da bo Francija šla do skrajnosti, da ohrani mir, toda držala se bo pogodbe, ki jo je sklenila s Češkoslovaško. Priskočila ji bo na pomoč, ako bo nacijska oborožena sila invadirala njeno ozemlje.

Dunajska policija izgnala ameriškega reporterja
Dunaj, 19. marca. — G. E. Gedye, poročevalec newyorškega dnevnika Times, je bil večer na ukaz Hofrata Zoffala, policijskega načelnika, izgnan z Dunaja. Zoffal je to storil na podlagi in-

HULL ORISAL AMERIŠKO ZUNANJO POLITIKO

Kooperacija z miroljubnimi državami
AMERIKA SE OBOROŽUJE

Washington, D. C., 19. marca. Državni tajnik Cordell Hull je v svojem govoru pred člani častniškega kluba izjavil, da je Amerika pripravljena sodelovati z drugimi miroljubnimi državami v obrambi svetovnega mira in mednarodnih zakonov. To izjavo je Hull podal potem, ko je bila Amerika uradno povabljena, naj se pridruži skupni akciji proti agresivnosti nacijske Nemčije.

Povabilo je prišlo iz Sovjetske unije. Poleg Amerike so ga dobile vse druge države razen Nemčije, Italije in Japonske. Da li bo Amerika sprejela povabilo, naj se udeleži mednarodne konference, ki je v načrtu, zdaj še ni znano. Odločitev bo prišla po posvetoivanju med predsednikom Rooseveltom in člani njegovega kabineta, toda Amerika bo morala biti prej informirana, kakšno stališče bo zavzela Velika Britanija.

V svojem govoru je Hull omenil, da se bo Amerika oboroževala, da tako zaščiti svoje interese doma in v tujezemstvu. Ako se bo izrekla za sodelovanje v akciji proti Nemčiji ali kateri drugi agresivni državi, to pomeni, da bo poslala svojo oboroženo silo na tuje ozemlje. Ameriška oborožena sila ne bo igrala vloge svetovnega policaja.

Iz govora državnega tajnika je bilo jasno, da je Amerika pripravljena sodelovati z drugimi državami v bojnotni akciji, sankcijah in izvajati ekonomski pritisk proti vsaki agresivni državi. Vse to je v soglasju z izjavo, ki jo je izrekel Roosevelt v svojem čikaškem govoru, ko je poudaril potrebo karantene agresivnih držav.

"Glavno vprašanje je, ali naj vlada sila železne pesti, ki tepta temeljna mednarodna načela in izliva krvave konflikte," je rekel Hull. "Mi moramo biti za mednarodni red, ne za mednarodno anarhijo, ki potiska svet v barbarstvo."

Nove japonske divizije na Kitajskem

Japonci napadli kitajsko letališča
Sanghai, 19. marca. — Uradna kitajska vest pravi, da so štiri japonske vojaške divizije dospole v Tientsin iz Mandžurije. Od tu bodo odrinile v centralno Kitajsko, na ozemlje ob progi Tientsin-Pukov železnice, kjer se japonska armada pripravlja na novo ofenzivo.

Japonske navalistične avtoritete so naslovile svarilo konzulom zunanjih držav, da ne bodo odgovorne za škodo, če bo kak parnik zunanjih držav potopljen na reki Jangtse. Vaj naj se držijo zunaj cone, kjer preti nevarnost napada.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LITURNI SLOVENSKIH NARODNIH
PODPORNIH ZEDNOT

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno dravstvo (vsem članom) in Kmetstvo
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago
in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in Indianapolis
\$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.One dollar per copy.—Bokopki dopisov in nemarodnih
listov ne se vrata. Rokopisni listi (trije, po-
stavi, drame, pesmi itd.) se vrata poljubno le v skladu
s se prihodnosti.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima biti s Hrom

PROSVETA

2657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Antanta zdaj večerja!

Anglija in Francija zdaj večerjata, kar sta si akubali leta 1919. Na drugi strani mize pa sedi boljševiška Rusija in lahko gleda na posledice svojega krvavega puča, ki ga je njena manjšina uprizorila v novembru 1917. Takrat je bilo posejano seme današnje fašistične reakcije.

Svetovna vojna je bila rezultat ekonomskega tekmovalstva in ambicij med cesarsko Nemčijo in imperialistično Anglijo. Interesi vseh ostalih zavojevalnih držav so bili postranski. Vojna pa ni šla po računih nemških militaristov niti angleških imperialistov; računali so se zmešati. Na strani antante jih je zmešala Rusija v marcu 1917, ko je strmoglavila carizem s svojo pravično in demokratično revolucijo, na strani cesarske Nemčije je pa zmešala račune Amerika, katero je Anglija pridobila za vojno, ampak Amerika ni šla v vojno z imperialističnimi nameni, čeprav so ameriški kapitalisti izkoristili vojno do mozga.

Ruska revolucija v marcu 1917 je bila upravičena. Pri tej kratki, toda močno učinkoviti revoluciji je sodelovala do malega vsa ruska armada in ogromna večina ruskega naroda. Kasnejši boljševiški voditelji takrat ni bilo doma; bili so raztreseni po vsem svetu. Lenin je bil v Švici, Trocki v Ameriki, Litvinov v Londonu itd. Car je padel in ustanovljena je bila demokratična vlada, v kateri so bile zastopane vse ruske delavske in kmetijske stranke. Postavljen je bil pogoj za razvoj zdrave ruske demokracije.

Ta dva faktorja, ruska marčna revolucija in vstop Amerike v vojno, sta zmešala račune najhujši evropski reakciji in obetala sta pošten, demokratični mir. Tedaj sta na stopila na pozornico dva fanatična ekstrema, ki sta vse pokvarila.

Prvi ekstrem sta bila Lenin in Trocki, ki sta se vrnila v Rusijo po zmagoviti revoluciji in takoj začela sabotirati revolucijo. Načrtovala sta boljševiško manjšino proti provizorični vladi in hujšala ruske mase na mir za vsako ceno, dasi je bilo vsemu avetu jasno, da miru ne more biti, dokler ne bo zdrobljena nemška militaristična mašina. Lenin in Trocki nista marala za rusko demokratično republiko — hoteli sta več, hoteli sta nemogoče. Hotela sta socialno revolucijo. Rusija, 90 odstotkov agrarna dežela in brez industrijskega kapitala, je bila po vseh Marksovih pravilih absolutno nesposobna za socialno revolucijo, ampak Lenin in Trocki sta bila slepa in gluha za dejstva in toliko časa sta hujšala in hujšala delavce in kmete, da sta naredila zmešnjavo, razdor in kaos ter končno izhujšala a silo orožja manjšinski puč v Petrogradu prve dni novembra 1917. Demokratična vlada je bila strmoglavljena. Ustavodajna skupščina — prva v Rusiji in do danes zadnja resnično demokratično izvoljena ustanova — v kateri so imeli boljševiki manjšino, je bila s silo razpuščena in razpodešana in oklicana je bila diktatura proletariata.

Takrat se je začela doba modernih diktatur. Ne pozabite, prijatelji!—Lenin-Trockijeva diktatura je bila prva! To je bila šola za kasnejše fašiste in njihovo taktiko. Lenin-Trockijev rdeči teror je bil prvi! Boljševikov je bilo takrat okrog 75.000, toda a silo orožja so si podrgli vse ruske mase in vsak odpor delavsko-kmetijske opozicije — delavsko-kmetijske, ne caristične ali reakcionarne! — so zatrli s silo. Boljševiški puč je izrazil civilno vojno in zunanjo intervencijo, izrazil je sramotni mir z Nemčijo, ampak proti carizmu in zunanemu sovražniku je boljševikom pomagala vsa napredna opozicija in ko so zlomili sovražnika na znotraj in zunaj, sta Lenin in Trocki naplata delavsko-kmetijsko opozicijo a — terorjem.

Med tem sta ameriška armada in ameriški material stria nemško militaristično mašino in vojne je bilo konec. Mir je sklepal — kdo? Nasprotni ekstrem! Kar je bil Lenin za Rusijo, to je bil fanatični nacionalist Clemenceau za Francijo. Škoda, da Clemenceau še ne živi, bi vsaj videl sadove svojega fanatizma. Clemenceau je diktiral absolutno nemogoč, barbarški mir. In ni ga diktiral cesarski Nemčiji, ker ta je obeležala mrtva na bojišču — diktiral ga je demokratični nemški republik in s svojim tiranskim mirom je zaplodil Hitlerja.

Lenin in Trocki sta dala Mussoliniju in Hitlerju idejo diktature in terorja v imenu manjšine — dala sta nehoti, saj nista vedela, kaj počenjata — Clemenceau je pa z vsemi onimi reakcionarji, ki so priklimali v njegov tiranski (Dajle v zadnji koloni)

Glasovi iz naselbin

Ta in ono

Bellingham, Wash. — Naši Prosvetini dopisniki si toliko prizadevajo kako bi delavce navdušili za združanje proti kapitalizmu. Drugi zopet se navdušujejo za demokracijo, ki je pa tako uboga in revna, da je res usmiljenja potrebna. V zadnji svetovni vojni so ji očeta ubili in njena mati je umrla na porodu, ostala je sirota. Se so na svetu usmiljena srca, ampak pomagati ji ne morejo, ker narodi so zaposleni — posebno zdaj — bolj kot kdaj prej z drugimi bolj nujnimi zadevami. Seve, za enkrat še nihče ne ve, kako se bodo stvari razvile, ker — "paglavca" sta zelo trmasta in zdaj hočeta uničiti še drug drugega: ali kom, ali faš? Mi delavci nečemo ne enega ne drugega, mi hočemo le demokracijo, ker smo usmiljenega srca.

Pa pustimo za enkrat šalo na stran. Dejstva so tu in tudi resna. Zdaj razumem kaj je v ozadju glede eksekucij ruskih, nekdanjeh vplivnih boljševikov. Jaz tudi ne verjamem, da nobeden, ne Hitler ne Stalin, ne verjame v nacizem oziroma komunizem. Noben od teh mož ne pripravlja boj iz kakšnega principa, recimo za dobrobit naroda toliko kolikor iz lastne trdovratnosti — za slavo!

Mirzične priprave so v teku. Zato mora vse, kar ovira, s pota. Posebno sedaj, ko so Hitlerjevi vojaki vkorakali v Avstrijo in jo zavzeli, je postal položaj zelo resen. Ne čudim se Stalinovim persekucijam nad svojimi nekdanjimi zavezniki in prijatelji. On ima svoj plan ali načrt in zato tudi proste roke — je razumljivo. Dejstvo je, da mednarodni bankirji hočejo za vsako ceno skrušiti in uničiti svojega najmočnejšega nasprotnika — Stalina, oziroma komunizem in zato pustijo proste pohode Hitlerju v druge države. Gotovo je, da bo Hitler del naprej, in Mussolini, njegov "prijatelj", z zavistjo gleda kaj se godi, ker v svoji samoljubnosti že s strahom opazuje, kako raste moč njegovega "zaveznika". In nekoga dne bo tudi on (Mussolini) pod komando — Hitlerja... "Per la santissima Madona della Vergine", gotovo še kolne. Je že očitno, da on (Mussolini) ne bo — "rimski imperator". In ne bi rekel dvakrat, da se bo rajši združil s Stalinom, to je ako bo kazalo, da ne bo drugega izhoda, raje kakor pa s Hitlerjem. In na vse zadnje: Kaj njega briga, fašizem ali komunizem, on (Mussolini) hoče biti slaven!

Kar se pa tiče našega urednika Prosvete, moram reči, da je na pravi poti. Čeprav je demokracija poražena in ne izgleda, da se bo kmalu vzdignila, kljub temu bi ni ne koristilo delavski stvari niti Stalinu ne, če bi se urednik izpostavil za tarčo svojim nasprotnikom, ki komaj čakajo prilike, da bi uničili Molk, Prosveto in vse kar diši po napredku. To je, če bi Molek upravičeval recimo karkoli bi bilo v prid tako zvanemu komunizmu, bi koj po njem lopnili.

Čudni so tudi nekateri naši dopisovalci, ki se verjamejo v neko delavsko izobrazbo in v volitve. Pred 35 leti sem tudi jaz verjel, a zdaj verjamem v dejstva. Vse te delavske "pridobitve", kar jih imamo, niso prišle potem izobrazbe, pač pa zaradi tehničnih iznajdb v industrijah. Te so povzročile, da je toliko milijonov ljudi brez dela, to je toliko manjši trg. Če je delavec brez dela, tudi delavec z belim ovratnikom nima kruha. Izdelkov vsake vrste je vse polno na trgu, kupca pa ni. Kaj torej? Depresija, da! In tako se je razvil na svetovnem trgu vprašanje: Kdo bo lastoval? Eni po fašizmu, drugi za komunizem. Kdo bo zmagal — Stalin ali Hitler?

George Gornik, 493.

Pripis: Stari Indijane je la mentalni:
Wife he die, I so sad. My O' Hass done gone bad.
Buy a Ford, no good — to ride and push — no can do.
White man Banker — no can thrust, take it Monies — Bank go bust.
Republican, Stock market Hogs.
Ruined Country — to the dogs.
Democrat, he's big Money man — Big Money man — republican.

No more Money man — by damn, by damn — I done vote for uncle Sam.

Shod o Španiji v Detroitu

Detroit. — Skupne organizacije prirejajo javni shod v soboto dne 26. marca ob 7:30 zvečer v Hrvatskem domu, 1329 E. Kirby ave. Namen shoda je današnja situacija v Španiji. Predvajan bo film "Sree-Spanije". O položaju v Španiji bo govoril mladi hrvatski dobrovoljec Daniel Lepo, ki se je nedavno vrnil iz Španije, kjer se je skoraj leto dni boril proti fašizmu. Vstopnina 15 centov. Pričakuje se dobra udeležba od hrvatskega, srbskega in drugega naroda.

Drugi dan, 27. marca ob 2:30 pop., bo Daniel Lepo govoril v Dearbornu, isti dan ob 7:30 zvečer pa v River Rouge. Odbor.

Odgovor Francetu

Cleveland, O. — V svojem zadnjem dopisu sem se večinoma pomudil pri enemu izmed najvažnejših vprašanj SNPJ. Pokazal sem, da kdaj je članom enotna prva — da ne omenjam kruha — potem pa še le jednota, tam stoji naš mladinski oddelek povoljno; kjer pa je politika prva, potem pa še le jednota, tam je slika obratna. In kakor se vidi, sem namen že deloma dosegel.

Nisem imel ravno slabega namena v tem, da sem tudi nekoliko švknul po onih, ki so preveč radodarni s svojo naprednostjo. Prepričan sem, ako bi bilo tega nekoliko manj, da bi jednota popolnoma nič ne izgubila, pač pa lahko pridobila. Že čas, ki ga nekdo porabi za pisanje takih dopisov, kam in v katero družbo Jože zahaja, koliko kurjih očes ima kdo, kako se zdrži itd. — ta čas bi lahko bolj koristno porabil, če bi šel na delo za pridobivanje novega članstva. In še sedaj sem prepričan, da bi to več koristilo SNPJ kakor pa taki dopisi. Seveda so tudi ljudje, katerim prebava za take reči dobro ne deluje, zato sem tudi že dobil "ugovor" v dopisu Franceta B.

Ne maram trditi, da nisem imel v mislih tega Franceta "prijatelja" tistega dopisa — yes — toda takih Francetov je več pri SNPJ in tudi v naši bližini. Vsi njih smo svoječasno imeli že precej opravkov, ki so bili brez koristi za SNPJ. In ker me je France spomnil, da je tajnik "duše" društva, bom pa še to priznal, da je predsednik pa njegovo "srce", brez katerega ne gre ne prvo ne drugo. In kjer ni obojega, tudi društvo ne gre. Posebno je to važno glede mladinskega oddelka, o katerem sem razpravljal. Br. Mrmolja, ki sploh ne ostali tajniki in društva, ki izkazujejo "nad kvoto" članov v mladinskem oddelku, pa ne potrebuje nobene večje hvala kakor jo dajejo — številke. Ne mislim se s Francetom pripraviti, kdo je v pravem in kdo ni, ali hvaliti sebe in grajati druge. Toda če tako izgleda, sem se tega navadil od raznih dopisnikov, ki samo sebe vidijo hoditi po pravi poti, druge, ki imajo mogoče ravno iste cilje, pa grajajo, če si za ta cilj izbirajo drugo pot, o kateri tudi mislijo, da je prava.

Kjer je Naprej, tam so komunisti, pravi France, in kjer so komunisti, tam je "klika" in so kolekte. Well, bo že menda tako. Slišal pa sem, da se tudi drugo kolekta in da klik tudi celo pri socialistih ne manjka, dasi ravno pravijo, da so le oni na nekoliko višji stopnji izobrazbe. Po kakšnih kuharicah ali po "mormonkah" tudi še nisem nič vprašal. In ker so ravno slabi člani, bom vse to Francetu prepustil; če sem logičen ali ne, pa — drugim.

Rea je, da ni lepo, da bi podpirali druge liste, ker imamo

svojega — Prosveto. Ampak kolekta se za vse. Pa tudi to ni lepo, da člani agitirajo za list, ki tudi ni last SNPJ. Vendar pa se je že zgodilo, da je naš list Prosveta valed tega trpel, ampak zato nismo nikogar obesili.

S tem bo od moje strani ta zadeva končana, razen seveda v "izjemnem" slučaju. Francetu povem, da ga imam še ravno tako rad kot prej. Vsem Francetom pa: dopisi osebnega "naglašanja" ali "oglašanja" se mi še sedaj nič ne dopadejo in tudi jednoli prav nič ne koristijo. In zato ne bo prav nobene škode, če izostanejo. Pa brez zamere in po vrhu — pozdrav.

Frank Sustarsich, 142.

Slabe razmere

Hermine, Pa. — Tudi v naši okolici so razmere take kot drugod — petkrat pod ničlo. Sedaj so baroni premoaga zaprli še rov št. 1 in nad 300 majnarjev vrgli na cesto. Z ženami in otroki je to že velika armada brezposelnih. Kar se tiče drugih majn v okolici, delajo 1—2 ših-ta na teden. To ti je "colenga"! Nikomur si ni treba beliti glave, kam jo bo šel, ker bi lahko dobil še maslo pod kapo.

Barbič je še socialist, jaz sem pa že par let nevtralen. Se mi preneumno vidi, ker je preveč strank in vsaka vleče na svojo stran, kot v starem kraju. Dokler ne bo združenja, je zastoj prazno slamo mlatit. Trpin, odprimo oči, ker oni, ki so na stolčku, molče. Frank Vozel, 87.

Glas starega pionirja

Crested Butte, Colo. — Ker imam dovolj časa, sem se nameril napisati nekaj vrstic v Prosveto, ki mi je zelo priljubljena. Že dalj časa sem čakal in se pripravljal, da dobim nekaj copakov in jih odpošljem v Chicago za drugo leto naročnine Prosveti. Poarešilo se mi je spraviti skupaj \$6, katere tu pošiljam v ta namen.

Delavske razmere so bile pri nas še precej povoljne do pričetka tega meseca. Premogorovi so obratovali s polno paro, še celo ponoci. S 1. marcem pa se je popolnoma preokrenila in sedaj delajo le en dan na teden. Menda so kapitalisti mislili, da bi se delavci preveč objedili, pa so reducirali obrat. Resnica pa je, da jih peče organizacija, unija, katera jim je trn v peti. Toda delavstvo se mora unije še bolj oprijeti, ker če bomo 100% organizirani in se trdno držali, bodo tudi kapitalisti sprevideli, da je bolje, da ne ruvarijo proti nam. Nas bodo še vprašali, kaj hočemo. Iz nas se ne bodo noreje brili, kakor to delajo tam, kjer ni unije ali pa je šibka. Tudi suprov in bossov ni treba poslušati, kaj blebetojo. Jaz sem v tej naselbini 41 let. Član unije sem bil 37 let in se tudi že trdo boril v naših bojih. Star sem 67 let, toda skebati bi ne hotel pod nobenim pogojem. Po narodnosti sem Hrvat in med Slovenci dobro poznan.

Dragi čitatelji! Prosim, da se ni treba toliko pregovarjati v Prosveti, kakor vidim že nekaj časa. Saj smo vsi ljudje, pa bili komunisti, socialisti, republikanci, demokratje ali fašisti. Čim bolj se bomo med seboj prepirali, bolj se bodo kapitalisti smejali. Bodimo složni, če hočemo napredovati in ne nazadovati. Pred nekaj dnevi sem čital lep dopis v Prosveti, v katerem je dopisnik apeliral za slogo. Kar se urednika tiče je "gut". Vse mu svetu ne more zadovoljiti. Saj tega ne more še Bog, ki je svet ustvaril, ako verjamete bližnjim bajkam. Se njega nekateri preklinjajo, drugi pa molijo. Tako tudi urednik ne more vsem ustreči. V prepiru ni profita.

Zima je tukaj "gorka", čeprav imamo dosti snega. Zdaj ga imamo tri in pol čevlja, toda še vedno sneži. Kljub temu upam, da bom za veliko noč že regrat nabral in ga s šepom zabelil.

Samo to me skrbi, kaj bo z razmerami. Zdaj zopet izgleda kakor je pred petimi ali šestimi leti. Če imate kakšen copak, ga dobro shranite, ker vam bo prav prišel. Pozdrav vsem Slovincem in Hrvatim. Bodimo složni!

Paul Panian.

Mimogrede

Cornwall, Pa. — Prigibno pošiljam letoletno naročnino Prosveti, mimogrede pa bom omenila par stvari o tem in onem. Pri društvu 528 SNPJ je vse po starem. Elsie Smith, tajnica tega društva, je v bolniški postelji že dva meseca. Kar se dela tiče, ni prelaho. Mladinski list se mi vedno dopade, tako tudi stric Joško. Radovedna pa sem, kdaj bo prišel tisti teden, ko bo Prosveta izhajala tudi ob sobotah. Prosveto redno berem, kajti iz nje izvem novice, ki bi jih drugače ne izvedela. Rada čitam Zidanškove dopise, svetujem pa mu, naj bo previden, da bo shrambo, v kateri ima klobase in krače, dobro zaklenil. Zidanšek se lahko šteje srečnim, ker mu je Tone ime. Spis "Dogodki bolnega delavca od leta 1860", ki ga je spisal Charles Shiga, sem čitala z velikim zanimanjem. Težko je verjeti, da more človek toliko prestat in prenesti. Res, usmiljenja je vreden. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete!

Mary Simenec, 528.

Še eden odgovor

Cleveland, O. — V Prosveti z dne 7. marca je Barbič zopet porabil poldrugo kolono prostora za svoje neumnosti. Na svoj prvi napad na mojo osebo je komaj čakal, da sem odgovoril, da je s tem dobil priliko lopniti po meni. Barbič pravi, da sva z A. Rupnikom nekdanj delala skupaj v NYC. Ne vem zakaj ne pove kaj sva delala, kajti Tone je zidar, jaz pa kovač. V delavnicah NYC dela precejšnje število Italijanov in vsi so skebi, in če kdo sovraži skebe, jih sovražim jaz, pa vendar govorim z njimi vsak dan, kajti hočeš nočeš, molči. Ali se jaz pač dajdam s skebi in sem zaradi tega skeb, ali sem unionist?

Dalje pravi Barbič, da tisti, ki smo naročniki A. D., vemo kaj piše Louis Pirc. Jaz pa tukaj javno pribežim, da Barbič ne govori resnice, dokler ne dokaže, da sem jaz naročnik A. D. Resnica pa je, da je Frank Barbič poslal oglas A. D. za prireditve soc. kluba št. 49, ki se je vršila 25. dec. 1937, in sicer brez klubovega dovoljenja in brez vednosti ostalih članov. Potem je pa lepo predložil račun na klubovi seji, in mi smo seveda račun plačali, četudi neradi. Ali naj tudi tega kozla jaz snem s parklji in diako vred?

Piša tudi, če nimam usmiljenja do njega in Molk, naj ga imam vsaj do Gardna. Ne vem kaj imata Molek in Gardn o pravi s tem, če Barbič mene napada. Molku sicer svetujem, naj bo malo bolj previden, kadar dobi v roke Barbičeve dopise, kar se pa Gardna tiče, ga poznam dlje kot njega in njegovi člani se mi dopadejo, vem pa tudi, da mu on ne bo nikdar segal niti do kolen.

A. Božič, 312.

Se o demokraciji

Milwaukee, Wis. — Dne 17. marca sem čital v Prosveti od prejšnjega dne med člankimi vestmi, da bo v petek, dne 18. marca zvečer predaval Ralph McCallister, direktor čikaškega sveta vzgoje za odrasle, o predmetu, kako naj rešimo demokracijo. Ne vem, kaj je McCallister povedal v prid temu. Rečem le to, da druga pot, da se brez človeškega krivdtija reši, ohrani in izboljša demokracija, je edinole ta, da se delovno ljudstvo, ki je v ogromni večini, organizira politično, in da letos, ko se bodo vršile gubernske, senatorske, kongresne in postavodajne volitve, postavi na volilno listo kandidate iz svoje srede in jih voli, pa bodo gotovo izvoljeni. Kot taki ne bodo po volitvah samo reševali demokracije, temveč jo bodo tudi izboljšali, tako da bo v resnici alužila splošnemu ljudstvu, da ne bo taka kot je sedaj, ko služi le mali skupini bogatinov. Delavci in kmetje, organizirajte se politično in pri prihodnjih volitvah, bodisi pri primarnih ali glavnih, volite samo svoje kandidate, katere je ali bo postavila na volilno listo farmarsko-delavska stranka! Joseph Ule.

Tri sto let ruskega čaja

Prava domovina "ruskega čaja" ni niti Rusija, kakor bi kazalo ime, niti Kitajska, kakor običajno mislijo. Doma je iz Indije, iz Asama. Toda čeprav indijski čaj ni kar tako, a fino aromo kitajskega čaja se vendar ne more primerjati.

Evropa se je s čajem seznanila pozno. Šele l. 1610. so ga prinesli holandski trgovci s seboj. Toda dolgo se ni mogel udomačiti. V Parizu so ga uvedli 1635. Leta 1638, torej pred tri sto leti, je prejel nekdo rusko odposlanstvo v Mongoliki med drugim večjo množico čaja v plačilo za darove, ki so jih prinesli Rusi. Sva je odposlanstvo ta čaj odklonilo. V Moskvi pa je ta dar zbudil veliko zanimanje, carju čaj ugajal in ugajal je potem kmalu tudi drugim. Od tod izvira označba "ruski čaj", čeprav je domovina krepilne in zdravilne rastline, kor rečeno, povsem druge.

Toda Rusi imajo še danes največ opravka s čajno trgovino, skoraj ves čaj, ki pride v Evropo, po kopnem in ki mu ljudje dajejo prednost, je "ruski čaj", dočim prihaja "pravi" kitajski čaj z ladjami iz Azije. Angleška, ki je poleg Rusije danes največja potrošnica čaja, se je s njim seznanila šele l. 1650. In Angležev ne smatrali upravičeno za konservativen narod, če bi tudi v tem primeru ne bili nekaj oklevali. Šele kakšnih deset let pozneje so čaj v Londonu uvedli kot pijačo, toda ker je imel mnogo nasprotnikov, je trajalo še dolgo, da se je mogel uveljaviti in postati ljubljene vseh.

Danes si že ne moremo misliti človeka, ki čaja ne pozna in v tej ali oni obliki tudi ne cenil in užival. Ne imenuje se zaman dobroti ka sloveštva. Posebno pri prebavnih motnjah dela pogostoma čudeže. Nekoliko dni diet, temu pridno pije "ruskega čaja" in zdravje s spet uravnovesi!

Prav posebno dobro nam de čaj tudi v hladnem letnem času in v dne, ko nas zavojuje mgle ali dežja mrazi. V takšnih primerih si ne moremo misliti pijače, ki bi nas bolje ogrelo nego pošten čaj, celo tisti, ki prisegajo drugemu na kavo, največjo konkurentinjo čaja, se tedaj uklanjajo. In znano je tudi, da nas tedaj kadar nas hudo žeja, n. pr. v vročici ali na spiskih turah, škodela vročega čaja najboljši je žeja.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 21. marca 1918.)

Domače vesti. V La Sallu, Ill., je tudi tu ustanovljena lokalna podružnica SRZ.

Delavske vesti. Med klavniškimi magnati delavci v Chicagu je spet nastal spor.

Svetovna vojna. Antanta neče priznati neko-ruske mirovne pogodbe. Ameriške čete odbile velik nemški napad v Franciji.

Sovjetska Rusija. Velik kaos v južni Rusiji, kjer se rdeča garda umiče na vzhod.

(Dajle v prve kolone.)

mir, dal Nemčiji gnojna tla, v katerih je Hitlerjeve diktature vzkli, vzcvetela in danes rodi sad...

Prosveta je takrat ogorčeno obsodila vsemu mirovno pogodbo kot strašno napako in reakcionarno spako, ki ne bo dolgo trajala. Trajala je še predolgo in zdaj doživlja kakakršnega si je sama zapisala. Namesto mi je tista pogodba prinesla Evropi in vsemu kosu zunanje sveta medsebojno sovražnost, strahovito izkoriščanje in smrtno maščevanje, da je boljševišemu ekstremu priljubljeno razbijanje delavskih strank po vsem svetu in podžiganje najbesnejšega fanatizma; prevarnim ljudstvom — zlasti Nemčiji in Avstriji — je pristudila idejo demokracije in svobodne publike ter razplamtela strast najgršnega nazizma.

Takna je slika zgodovinskih faktov. Naj ekstremisti in fanatiki še tako zanikajo in pretvarjajo — resnica je.

Vsaka sila rodi protisilo. Barbarška boljševiška sila je rodila barbarško fašistično silo. Boljševiška diktatura se danes oteple svojega Frankensteina, toda — prepozno je. Sila in pretisila sta tukaj — in miru med njima ne bo, kler ne požreta druga druge. Versajski mir trum danes plašno gleda na svojega panika Nemčiji, ki laja nanj in se zaganja vanj od vora in od italijanske ter španske strani.

Reakcionarji Francije in Anglije, tretje, se tresite se! Sami ste si akubali župo in večerjajte! Namesto da bi bili podpirali demokracijo v Rusiji, ki je bil čas, ste jo prepuščali boljševiškim fanatikom! Namesto da bi bili prišli iz Nemčije in Avstro-Ogrske federacije demokratičnih republik in ji z vsemi silami pomagali na krepke noge — koliko smo se v Ameriki takrat trudili za ustvaritev jugoslovanske federativne in demokratične republike — ste Nemčiji in Avstriji odsekali noge, in trup ter položili tamkaj jalce, iz katerega je izšel vaš Frankenstein. Cisto prav je, likor se vas tiče, da vas zdaj požre! Nemci je, ker z vami vred golta tudi nedolžne žrtve.

Ali ste že naročili Prosveto? Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko poljete svojemu v domovino.

60 letnica čehoslovaške socialne demokracije

Priročeno pošiljam naročnine za list Prosvete vate 8.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Mesec

Uporabite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov
moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

MestoDružina

Nov naročnik.....Star naročnik.....

F. M. DOSTOJEVSKIJ;

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opitogom — Poslovni Vladimir Levščik

"Nu, ali nisem to jaz?" je spet zabrljala. "To sem vendar jaz, kako uro poprej sem mu priporočala zlatokope — zdaj pa mahoma: štiridesetletni čari. Ali sem mu mar zato...? To je nalašč! Bog mu odpusti štiridesetletne čare, kakor mu jih jaz odpustim, a to je... saj menda veste, kdo? To je vaš prijatelj Rakitin."

"Morda," je rekel Aljoša, "čeprav nisem ničesar slišal."

"On je, on, ne pa morda! Saj sem ga spodila iz hiše... Menda poznate vso to istorijo?"

"Vem, da ste ga prosili, naj več ne prihaja v vas, a zaradi česa prav za prav — tega vsaj od vas še nisem slišal."

"A, tedaj ste slišali od njega! Kako, ali zabavlja name, ali zelo zabavlja name?"

"Da, zabavlja, a saj veste, da zabavlja na vse. Toda zaradi česa ste ga odslovili, nisem zvedel niti od njega samega. In vobče se zdaj zelo redko srečavam z njim. Nič več nisva prijatelja."

"Nu, tedaj vam hočem vse to razodeti... in, kaj bi neki, skesati se, zakaj v vsej tej stvari je neka črta, ki sem jo morda sama zakrivila. A samo majhna, majhna črta, prav majhna, tako da je morda vobče ni. Vidite, dragec moj (gospa Hohlakova je zdajci napravila nekam žaljiv obraz in na ustinčah ji je zalgal ljubek, čeprav zagoneten nasmešek), vidite jaz sumim... ne bodite hudi, Aljoša, saj govorim z vami kakor mati... o, ne, ne, narobe, zdaj govorim z vami kakor s svojim očetom... zakaj mati se tukaj prav nič ne poda... Nu, vendarle, kakor s starcem Zosimo pri izpovedi, to je še najbolj primerno, zelo podobno je, saj sem vas prej imenovala puščavnik — nu, tak eva, ta ubogi, mladi človek, vaš prijatelj Rakitin (o, Bože, kar ne morem se srditi nanj! Srdim se in se jezim, a ne zelo), skratka, ta lahkomišelni mladi človek si je — predstavite si! — nenadoma umislil in se je menda zaljubil vame. To sem opazila pozneje, šele pozneje, izprva pa, to je, pred kakim mesecem dni, je bil samo bolj pogosto prihajati k meni, okrog sleherni dan, čeprav smo bili že preje znani. Jaz ne vem ničesar... in tedajci, kakor da me je nekaj razsvetlilo, in v svoje začudenje sem jela opaziti kako in kaj. Kakor veste, sem že pred dvema mesecema jela sprejemati tega skromnega, ljubeznivega in dostojnega mladega človeka, Petra Iljiča Perhotina, ki je tukaj v službi. Saj ste ga tolikrat sami srečali. In jelite, tako resen. Oglaš se vsake tri dni po enkrat, ne pa vsak dan (a če bi tudi prišel vsak dan, nič ne bi bilo za to), in vselej je tako lepo oblečen, in vobče, Aljoša, jaz ljubim mladino, nadarjeno in skromno, takšno, kakor ste vi, on pa ima razen tega skoro državniški um, tako ljubeznivo govori in jaz bom vsekar, vsekarlo prosila zanj. To je bodoči diplomat. Nu, in vaš prijatelj Rakitin je vaelej prišel semkaj v takih črevljih in jih je iztegnil po preprogi... z eno besedo, jel mi je celo nekaj namigavati in nekoč mi je pri odhodu mahoma strašno krepko stisnil roko. Komaj mi je bil stisnil roko, se mi je zdajci razbolela noga. Že preje je srečaval pri meni Petra Iljiča in — ali verjamete, neprestano ga je zbadal in zbadal, kar renčal je nanj zaradi nečesa. Jaz sem ju samo gledala, češ, kako se bosta sprijateljila, a sama pri sebi sem se smejala. Nu, nekega dne pa sedim sama, se pravi, ne takrat sem že ležala, nekega dne ležim sama, in pride Mihail Ivanovič in mi prinese, predstavite si, svoje stih, čisto kratke, o moji bolni nogi, to je v stihih je bil opisal mojo bolno nogo. Počakajte, kako pravi:

Ta nožica njena bela
je nekoliko obolela...

ali kako že — veste, stihov si nikakor ne morem zapomniti — tamle jih imam spravljene, nu, potlej vam jih pokažem, a prelestni so, prelestni, in veste, ne samo o nožici, ampak tudi nprastveno poučni, a prelestno idejo, samo da sem jo pozabila, skratka, kar v album bi jih bilo treba prepišati. Nu, jaz sem se mu kako-pak zahvalila in njemu je bilo to očitno zelo prijetno. Nisem se še utegnila zahvaliti, ko zdajci stopi v sobo tudi Pjotr Iljič — in tisti

mah se Mihail Ivanovič zmračil kakor noč. Kar videla sem, da ga je Pjotr Iljič v nečem zmotil, zakaj Mihail Ivanovič je hotel po stihih na vsak način nekaj povedati, slutila sem že, da bo tako, a tedaj je vstopil Pjotr Iljič. In zdajci pokažem Petru Iljiču stih, a kdo jih je zložil, mu ne povem. Toda uverjena sem, uverjena, da je takoj uganil, čeprav še danes ne mara priznati, ampak pravi, da ni uganil; to dela namenoma. Pjotr Iljič se je takoj zagrohotal in jel kritikovati: "To so klavirni stih, pravi, 'kak semenišnik jih je moral napisati' — in, veste, s takšno jezo, s takšno jezo! In tedaj je vaše prijatelj, namestu da bi se jel smejeti, mahoma kar pobesnel... Bože moj, sem pomislila, stepla se bosta. 'To', pravi, 'sem jaz napisal. Jaz', pravi, 'sem to napisal za šalo, ker smatram za nizkotno, če kdo piše stih... Toda moji stih so dobri. Vašemu Puškino hočejo zaradi ženskih nožic spomenik postaviti, jaz pa imam celo plemenit pravec, med tem ko ste vi pristaš nevoljništva; vi', pravi, 'imate nikakega človečjuba, nikakih sedanjih prosvetljenih čustev ne čutite v sebi, napredek se vas ni niti dotaknil; vi', pravi, 'ste uradnik in jemljete podkupnino!' Tedaj sem jela seveda tudi jaz vpiti in ju prositi. A Pjotr Iljič, ki drugače nikakor ni plašen, saj veste, je mahoma ubral kar najspodobnejši ton: posmehljivo ga gleda, posluša ga in se opravičuje. 'Nisem vedel', pravi. 'Če bi bil vedel, ne bi bil povedal', pravi, 'pohvalil bi jih bil... Peniki', pravi, 'so vsi tako občutljivi... Skratka, tako ga je zahmeoval pod krinko najspodobnejšega tona. Pozneje mi je sam pojasnil, da je bil to zgolj posme, jaz pa sem mislila, da govori zares. Tedajci pa — ležala sem kakor zdaj pred vami — se vprašam: ali bo spodobno ali ne bo, če Mihaila Ivanoviča iznenada spodim za to, ker v moji hiši nedostojno kriči na mojega gosta? In kaj bi rekli, ko tako ležim in zapiram oči in uglebam, ali bo spodobno ali ne bo, se kar ne morem odločiti; mučim se in mučim, srce mi razbija; ali naj zavpijem ali naj ne zavpijem? In glas mi prigravja: zavpij, a drugi pravi: ne, ne zavpij. Komaj je bil ta drugi glas tako rekel, sem zdajci zavpila in mahoma pala v omedlevalo. Nu, tedaj je seveda nastal hrup. Jaz pa vstanem in pravim Mihailu Ivanoviču: 'Mučno mi je, da vam moram to povedati, a ne želim vas več sprejemati v svoji hiši.' In takem sem ga spodila. Oh, Aleksej Fjodorovič! Sama vem, da sem grdo napravila, vse je bilo zlagano, prav nič nisem bila jezna nanj, le mahoma, in to je glavno, mahoma se mi je zazdelo, da bo tako lepo, ves ta prizor... Samo, ali verjamete, prazir je bil vendarle naraven, zato ker sem se celo razjokala, še nekaj dni potlej sem jokala, nato pa sem po obedu iznenada vse pozabila. In tako je že dva tedna, kar je prestal hoditi k nam, in jaz se vprašujem: ali ga res nikoli več ne bo? Še včeraj je bilo tako, a zvečer dobim mahoma te 'govorice'. Prečitala sem in kar zavpila, nu, kdo bi bil utegnil napisati, če ne on? Takrat je prišel domov in je sedel in nipašal; poslal jim je pa so natisnili. Saj je že dva tedna od tistih dob. Samo, Aljoša, strahota je, kaj vse govorim, tistega, o čemer bi bilo treba, pa vobče ne omenim. Oh, jezik mi teče kar sam od sebe!"

"Danes se mi strašno mudi, da pridem za časa k bratu," je zajecel Aljoša.

"Da, kaj! Dobro da ste me spomnili! Poslušajte, kaj je to, afekt?"

"Kakšen afekt?" se je zavzel Aljoša.

"Sodnijski afekt. Tak afekt, ki vam zaradi njega vse oprostijo. Karkoli bi napravili — takoj vas oprostijo."

"Zakaj vam je to na umu?"

"Vidite zakaj: ta Katja... Oh, to je milo, premilo bitje, samo da nikakor ne morem spoznati, v koga je zaljubljen. Nedavno tega je sedela pri meni pa nisem mogla ničesar spraviti iz nje. Tem bolj, ker sama začinja tako pvršno govoriti z menoj, skratka, samo zastran mojega zdravja, nič drugega ne, in celo tako nekakšen dobiva, da sem si dejala: prav, prav, kakor vam drago, Bog z vami..."

(Dalje prihodnjik.)

Mike Brilli (Lincoln, Ill.):

Spomini iz preteklosti

Predme stopajo spomini iz daljne preteklosti. Osvežajo se mi misli na mlada leta, ko sem kot neobglen deček rajal na rodnih tleh v Rajhenbergu na Spodnjem Stajerskem. Misli se po dajo tja v mojo mladeniško dobo in pozneje neprestano borbo za obstanek.

Ko mi je bilo devet let, sem pričel pohajati šolo, a že s trinajstim letom starosti sem moral šoli dati slovo, kajti oče me je potreboval pri delu na svojem posestvu. S štirinajstim letom starosti sem bil že tako močan, da sem se pri delu lahko kosal s štiri in šest let starejšimi mladeniči. Vsekaroli so k mojemu zgodnjemu telesnemu razvoju pripomogle ugodne okoliščine, ki so potrebne za krepak sestav doraščajočega mladeniča.

V tistih letih, ko sem se razvijal iz dečka v mladeniča, so 18 in 20 letni mladeniči trumoma odhajali iz naše in okoliških vasi v druge kraje za delom in večjim kosom kruha. Večina je odšla v premogarske revirje in "knapom" v Trbovlje, mnogi v Leoben in tudi v Nemčijo ter druge kraje. In večina teh se ni več vrnila za stalno; prihajali so le na kratke obiske k svojem prijateljem in izvoljenkam. Vsa pa se je vrnil ves spremenjen, vsak je bil lepo oblečen in vsak se je vedel drugače kot prej. Ob leka se jim je prilagala, "kakor bi bila zlita na njih." Imeli so lepe čevlje z nizkimi petami, čez telovnik težko veržico, ki je bila na enem koncu pripeta na lepo uro, na drugem pa na lep ovesek s Petrovim ključem. Vra-

čali so se z mikavnimi "pinč-klobuki", ki so imeli za širokim svinim trakom lep "šnajceder". Res, veselje je bilo videti te mlade korenjake, ki so prihajali ob praznikih na kratke odide iz premogarskih revirjev. Dekleta so bila vsa vneta zanj, in često se je zgodilo, da se je ta ali oni oženil in svojo mlado ženo vzel seboj h "knapom", drugi pa so svojim izvoljenkam obljubili, da jih osrečijo, čim si nekaj prihranijo.

Spominjam se, ko mi je bilo petnajst let, kakšno pozornost so vzbujali med dekleti vračajoči se mladi rudarji ali knapi. Saj so bili prava rešitev, da popeljejo mlada dekleta v lepe kraje in v boljše življenje. Kmečki fantje so le malo prišli v poštev. Mlada dekleta so upala in hrepence la po nečem novem in boljšem, kar je pač razumljivo. Seveda sem si tudi jaz iz srca želel, da se skoro dopolnem gotova leta

in odrinem h knapom, saj bi tudi jaz potem imel več vpliva in u-poštevjanja pri dekletih. Tako je potekalo leto za letom med željami in hrepenenji, kmalu pa je prišel čas, da sem bil sposoben za delo v premogokopih.

Bilo je leto 1897, ko je bilo vse glavno delo na polju že opravljeno, da sem očetu naznanil svojo željo za odhod h knapom. Oče je očitno to naznanilo že pričakoval, zavedajoč se, da me ne bo mogel ustavljati, četudi me je neobhodno potreboval pri delu na kmetiji. Ni me zadrževal, temveč mi želel srečo. Prijatelju Antonu Solnu, ki se točasno nahajal nekeje v Novi Mehiki, sem brž povedal, da grem h knapom. Če greš ti, je dejal on, bom šel tudi jaz. Kam, v katero smer se podava? V Trbovlje, kajti v dalj-ne kraje se nisva mogla podati, ker ni bilo dovolj denarja. Čez par dni sva kupila vozne listke in se z vlakom odpeljala v Trbovlje.

Mnogo naših rudarjev je že poskusilo svojo srečo v trboveljskih rovih. Ko sva s prijateljem dospela v Trbovlje, sva jo ubrala gor po "Kurji vasi". Tam na vrhu vasi je stalo poslopje z imenom "Fani". Vedel sem, da tam stanuje prijatelj Alois Soln; ki je pozneje postal delovodja. Alois naju z veseljem sprejme in obljubi, da nama pomaga dobiti delo. S tovarišem sva si o-gledala tisto poslopje Fani, ki je imelo štiri velike sobe, v vsaki teh sob je bilo nastanjenih 26 rudarjev in vsak rudar je imel svojo postelj, zraven pa iz deske zbito shrambo ali omaro, ki so jo imenovali "feršlog". V njej so bile jestvine. Kuhali so si namreč sami, in v vsaki tistih prostornih sob je skrbela za red najeta delavka, ki je snajžila in čistila. V teh prostorih so dobili stanovanje le izučeni rudarji in Alois je delal tam že kak-dve leti. Obljubil je, da nama preskrbi stanovanje v tisti sobi, ker sta bili dve postelji prazni.

Naslednje jutro se je Alois od-pravil na delo. Naprosila sva prijatelja Andreja Turnška, naj gre z nama, da zaprosiva za de-lo in on nama je ustregel. Od-pravili smo se k delodajalcu Er-ženu v pisarno. Premeril naju je od nog do glave in zdela sva se mu dovolj močna in zdrava, ja-sno pa mu je bilo, da prihajava s kmetov. Misli si je: "Baš ta-ke mi potrebujemo!" Napisal na-ma je delavske karte in delo je bilo gotovo. "No, sedaj pa ima-ta delo, pobčja," je dejal Turn-šek, ko sva prišla iz pisarne. Ali imava kaj denarja? Nekaj bo-že za prvo allo, sem odvrnil. Me-nil sem, da naju vprašuje po de-narju, ker bo treba nakupiti ku-hinjsko posodo in živice ter dru-gre potrebščine, kar nam bo vse-kakor on pomagal nakupiti, pa sem se motil. Hotel je le vedeti, če bova dala za pijačo. Saj sva se čutila dolžna, da mu vrneva uslugo z veseljem. Stopili smo v bližnjo gostilno in se malo okre-pčali, nato pa v drugo in tretjo. Turnšek bi moral tisto popoldne na delo, a je rajši pokušal pija-čo v trboveljskih gostilnah z na-ma, plačala pa sva midva, ker on ni imel denarja. Tako sva se že takoj prvi dan seznanila z brez-mala vsemi tamkajšnjimi gostil-nami. Končno sem dejal, da je čas iti domov in pa v trgovino, da si nabaviva potrebščine. "Pob-ča," je dejal Turnšek, "ne bo-ja se, sedaj sta pri knapih in knapi imajo dovolj hrane, jaz sam pa tudi dovolj, da vama ne bo treba ničesar kupiti celih šti-rinajst dni." No, če je tako, sem si mislil, potem bo dobro.

Končno smo se odpravili pro-ti domu. Turnšek je bil dokaj natrkan, midva pa lačna. "Pob-ča," je dejal Turnšek, ko smo prijadrali domov, "ali sta lač-na?" Seveda bi jedla, če nama kaj da, sem naglo odvrnil. Turn-šek je odprl svoj "feršlog." Po-gledam vanj, pa sem bil razoča-ran, kajti v njem je bila le pra-znota. Naprosil je svojega tova-riša, naj mu posodi malo moke, da "pobcem" žgance skuha, ker sva lačna. Tudi tovariš ni imel moke, zadnje je porabil za svojo večerjo. Tudi drugi tovariš ni i-mel moke, Turnšek pa je šel od enega do drugega in tretjega, ta-ko da je naposled nekaj nabera-čil in nama skuhal večerjo.

Bližal se je prvi plačilni dan. Knapje so varčevali, da niso ves svoj zaslužek dali na knjižico za hrano, tako da jim je ostalo še nekaj gotovine na plačilni dan.

V tiste knjižice so zapisavali kredit, ki so ga imenovali "for-sus", in s temi knjižicami so knapje hodili v kompijnjsko tr-govino kupovat svoje potrebšči-ne. Tako so rudarji pustili veči-no svojega zaslužka kar v kom-piijnjski trgovini, le ta in oni si je prihranil kakšen goldinar.

K sreči sva s tovarišem imela še nekaj denarja v žepu, da sva si kupila nekaj potrebščin in se pripravila na delo, ki se je pričelo drugi dan. S tem se je pričelo moje učenje: kopanje črnega demanta. Z delom je šlo dokaj dobro naprej, toda plača je bila pičla. Na delo sem hodil vsak dan in varčeval z denarjem. Bližal se je božič in rad bi šel na obisk k staršem in prijateljem ter dekletom. Toda kako? Potreboval sem nove čevlje in obleko, denarja pa ni bilo dovolj. Izvedel sem za krojača, ki je prodal-jal obleke na obroke. S tovari-šem sva se odločila, da ga obiš-čeva in vprašava. Vzel je mero in vkrojil obleke. Plačala sva le nekaj, ostalo pa na obroke. Oble-ki sta bili precej dragi za naji-ne žepa.

Vse je bilo pripravljeno: nova obleka, novi čevlji z nizkimi pe-tami in "pinč-klobuk" z lepim "šnajcedrom" za svinim tra-kom, uro z binglajočo veržico in lepim obeskom pa sem si izposo-dil. Sedaj nisem bil tisti kmečki fant, ki je prišel v Trbovlje pred par meseci. Vse je bilo v redu, le denarja prav malo v žepu. S tovarišem sva zasedla vlak, ki naju je odpeljal proti Rajhen-burgu, kjer sva izstopila in mo-ško korakala vsak proti svoje-mu domu.

Mati in oče sta me z veseljem sprejela in mi postregla s pitoco in vinom. Na božični dan sem se-veda šel k maši, da se pokažem zlasti dekletom. Prej, v kmečki obleki, nisem imel mnogo velja-ve pri dekletih, sedaj pa se je stvar namah zasukala. Kakšna sprememba za mladega fanta in za dekleta! Toda to je bilo vse le na zunaj, kakor v splošnem ži-vljenju, nihče razen naju pa ni vedel za razne potežkoče, s ka-terimi je obremenjen sleherni knap. Naju so videli le v lepih oblekah, vedeli so, da sva se "spremenila" v tistih par mese-čnih odsotnosti, niso pa videli ne poznali ozadja, ki je zahtevalo najine žrtve, da sva se mogla predstaviti v tej spremenjeni obliki domačinom za božič.

Po tistem tridnevem božič-nem dopustu sva se vrnila v Tr-bovlje in pričela delati. Nekako teden dni po najini vrnitvi z do-pusta je začela razsajati neka zavratna bolezen, ki so ji rekli kolera. Mnogo jih je umrlo, naj-več mladih fantov in moč v sta-rosti od 18 do 30 let. V 48 urah si bil zdrav in mrtev. Kakor hi-tro je kateri zbolel, so ga štirje delavci naložili v pripravljeno nosilnico in ga odnesli v bolnišni-co. Nekega dne nam je bilo spo-ročano, da je v naši bližini ne-kdo zbolel. Takrat je prišla vrsta tudi name in sem moral pomaga-ti nositi bolnika. Štirje smo ga nesli v bolnišnico. V tisti bolni-šnici je tako močno dišalo po ra-znih medicinah, da sem komaj čakal, da sem šel ven. Želel sem si, da ne bi nikdar več videl bolnišnične notranjosti. Dotični naš bolnik je naslednji dan umrl.

(Dalje prihodnjik.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svo-jem v domovino.

Pomagaj svojemu bližnjemu

Andrej Galjuškin se je prizibal domov židane volje. Pred dvema urama je praznoval svojo zaroko z Dunjo, ki se mu je zde-la imenitna deklica! Srečni do-godek je zaključil s petimi šil-cami vodke. Ali pa jih je bilo šest namesto pet?

Pred stopniščem se je Galjuš-kin ustavil. Sredi stopnic je namreč stal možki in si je dalj opravka z ogromnim zabojem. Z njim ni mogel ne naprej ne na-zaj. Blaženi zarocenec ni mogel prenesti tega pogleda.

"Prijatelj! Prijateljček!" je zavpil v navalu toplote in člove-ko-ljubja, ko mu je srce prekipelo od ljubezni do vseh ljudi. "Kaj bi se trudil in mučil sam, ko sem tudi jaz tukaj, da ti po-magam!"

Možakar je naslonil za trenu-tek zaboj na stopnico in se je ljubeznivo ozrl po Galjuškinu. "Hvala za ponudbo, bratec!" je rekel. "Dozdaj sem takšno reč še vedno sam opravil, zato upam, da ji bom tudi sedaj kos! Seve-da, težak pa je le ta zaboj, tega nič ne tajim!"

"Kar je težko enemu same-mu, je dvema lahko!" je modro-val Galjuškin, ki se je v mislih zopet spomnil na Dunjo.

"Nu, če je tako, pa pomagaj!" je dejal nosač. "Le primi — Bog nama pomoz!"

Prijela sta zaboj. Nosač je dvignil tovor z vso svojo močjo na svoji strani. Galjuškin je pri-jel na nasprotnem koncu. Nekaj časa sta tako kolebala sem in tja ter sta naposled našla rav-notežje. Toda zaboj je bil težak, postajal je vedno težji. Slednjič sta prišla do tega, da sta se ne-koliko razgibala.

"Ho — ruk!" je pritiskal no-sač.

"Ho — ruk!" je pritegnil Ga-ljuškin.

Oba sta se upirala v zaboj z vsemi silami, toda čudno! Zaboj se ni hotel premakniti z mesta. Bila je podoba, da se je njegova teža postoterala, kajti dokler je nosač sam dvigal zaboj, se mu ni zdel tako strašno težak kakor zdaj.

"Ruk-ho!" je zdaj izdaval no-sač in skušal odnesti zaboj kolik-or se je dalo.

"Ruk-ho!" je ponovil Galjuš-kin, ki je občutil silno težo. Misli pa si je pri tem: "Prekle-to, pri zaroki prej-le je bilo pri-jetnejše..." Kljub temu pa ni hotel odnehati, saj se je sam ponudil nosaču v pomoč. Kaj se bo možakar trudil sam, ko mu lahko pomaga! Človek mora po-magati svojemu bližnjemu, ne sme ga nikoli pustiti na cedilu!

In potem je prišel trenutek, ko se je zdelo, da se bo stvar ure-dila. Ampak tisti trenutek je bil zelo kratek. Kajti kmalu nato sta čutila oba moža, kako jima odjenjujejo moči. Kakor da ju je premagala skrivnostna sila, sta odložila zaboj na stopnice. Potem sta se zazrla eden v dru-gega in sta zmajala z glavama.

Galjuškin je izlekel robec iz žepa in si je z njim posušil potno čelo. Nosač pa je vzel cigareto iz žepa in si jo prižgal, da bi se ma-lo oddahnil.

"Državljani, zdi se mi, da se tu nekaj ne vjema," je naposled iz-javil Galjuškin. "Morebiti ne prijemam prav tega tovara? Zdi se mi, da ne bova z njim nikoli prišla na vrh!"

Nosaču je pri zadnji besedi padla cigareta iz ust. Široko je zazijal in počal rekel:

"Na vrh, pravijo?"

In potem, ko ga je oblika rečica do ušes, je pristavil:

"Saj jaz hočem zaboj dol, ne pa gor, tepec!"

SVETILA

Nekoč so bile sveče, svetila in žarnica. Vse tri so bile v isti sobi in so se često pogovarjale med seboj. Njih pomenki pa so bili nikoli mirni, sosedo so pogosto prepirale med seboj, bila bi prav gotovo nastala sva-rea, če bi bila mogla sveča, piti iz svečnika ali če bi se u-nila petrolejka izmotati iz svo-jega oklepa, ali pa če bi se žarnica odvila s stropa in padla na petrolejsko svečo. To se ni moglo zgoditi in prav to je bila sreča za svečo, petrolejko in žarnico, ki niso ena drugi privo-lye dobre besede.

"Jaz sem najimennitnejša med vsemi tremi," je dejala sveča, se ponosno vzravnila. "Lahko povem, da sem svetila prina-sam, ko še ni bilo na svetu te petrolejke, niti tebe, žarnica!"

"Oh," je dejala petrolejka, "kar se toliko ne hvališaj s svojimi plamenčkom! Šestkrat ga zas-večim, kadar me prižgo. In po-tega sem takšne vrste, da gori delj od tebe..."

"Ne bodita nu smešni!" se je zdaj oglašala žarnica na stro-pu. "ali vesta, kaj sem jaz? Obe ničevni proti meni! Jaz sem derna in svetim za sto sveč!"

V tem trenutku je stopil temno sobo možki. Prižgal električno žarnico in dejal, da njen proti vratom:

"Pridi draga, zdaj ko sva me pet doma, ti hočem pokazati, ke, ki jih hranim tukaj za te otroških let..."

"Prosim," je dahnil plah de-ček glas in električna svetila je oblika obraz lepe mlade dami.

Moški je stopil k omari in ne-sel iz nje veliko skatlo. Se-sta k mizi in brskala po starini. Pri tem sta časih veselo vna-nila in obnavljala srečne spom-ne.

"Škoda samo," je dejala čas ženaka, "da električna svetilka tako bije v oči!"

"Saj imaš prav," je prijo-moški in ugasnil svetilko ter pri-žgal staro petrolejko, ki je svetila že njegovi stari materi.

"Tako, vidiš," je dejal možki nato, "prižgem svečo. Se-ra voščenska ima še mnogo fi-zični svit od petrolejke. Ob la-šnem svitu se človek rad za-lja v minule dni..."

Privil je steno in prižgal fi-čo, ki jo je moral pomakniti sto v bližino skatle s starimi kamni in spomini, da sta la-razločila predmete.

Zdaj so šle iz ženskih rok moške in narobe vse slike in se-seda je postajala od trenutka trenutka tišja... Nazadnje oba dvignila glave in si po-gledala v oči... In potem se ženska naslonila s komolcem na mizo in je potihoma utra-svečo...

DELO ŽELI

Delo želi dobiti Slovenka let stara, pridna in postena ska, želi stalno hišno delo pri-brih ljudem. Plačo omeniti ne pismo. Pišite na naslov: Gospodinja, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Temelji iz cementa, na katerih gradijo stene jez Grand Coulee ob reki Columbiji v Washingtonu.